

ניהם כוחות השלום בישראל, מבינים שזהו היעד.

העם המפכים לסגת מסיני, תמוז
רת שזוסיאמת וביטחוןאמת, יס
כים מחר לסגת מן הגדה והרצני
עה, תמורת שלוםאמת וביטחון
אמת.

לא רחוק היום ודגלי ישראל ופלסטין יתנוססו זה לצד זה, כשם שהיום מתנוססים זה לצד זה דגלי ישראל ומצריים. השלום הוא אחד, ולכם יהיה חלק בו כעם חופי, שי, גא ושוחרי שלום, תחת ההנהגה הלאומית של שאתם רוצים בה.

הגדה והרצועה יחזרו לריבונות ערבית — ושוב ריבונות ערבית לא תפתור את הבעיה, אם לא תהיה מבוססת על הרצון החופשי של העם הישראלי בשטחים אלה.

מנחם סבידור: כמה זמן?

אנחנו מציעים זאת מתוך אהבת ארץ ישראל. אנו דוגלים בחלוקת הארץ דווקא מפני שאנחנו אוהבים אותה בשלמותה.

שמונת הארץ אינה רק עניין פנימי, היא גם עניין רוחני. ארץ ישראל השלמה כוללת את כל הים עמים שחיו בה והחיים בה: כל התרבויות, כל הדתות, בכל התקופות.

כל אלה הם ארץ ישראל — בית ערבי ו בית ערבי, לא פחות מאשר קיבוץ עברי ובית יסודי, יהודי, מיסגד אליאקצה וכוונסיתיהקבר, לא פחות מאשר הכותל המערבי.

את כל אלה אנחנו אוהבים, וימנענו את מושיבים לכה יר לשלום, אחינו בני הארץ, אחינו הפלסטינים.

חלום בשדה הקרב

ולבסוף, מילה אל העם המצרי.

בחייך שנפצע בחזית המצרית, מכדורי מיקדע מצרי, אני רואה בהסכם זה ביניכם לבינינו את הגי שמת משאת נפשי מאז.

אני רוצה לומר פסוק אחד על סעיף ההסכם: שבו קיבלנו על עצמנו להקים מצבות לחיילים המצריים שנפלו על אדמת הארץ, ולהנציח אותם. זהו הסכם של כבוד, התחייבות של כבוד. שום לוחם אמיתי לא היה מתקומם נגד זה, כפי שהתנגד לכך בשבץ קצף חברי כנסת שבחיים שלו לא שמע כדור אחד שורק ליד אוזנו.*

שלמה אליהו: מי זה?

מנחם בגין: יש שיר שבו נאמר: „קנה אל קנה יצבע, כדור אל כדור ירעו“.

אורי אבנרי: נכון. יש כבוד בין לוחמים. כל אחד משרת את המולדת שלו.

הייתי אחד מחמשת הישראלים הראשונים שדרכו על אדמת מצריים, אחרי מלחמה של דור. אימצתם אותנו אל ליבי כם בסערה של התלהבות, של ידידות, של אהבה.

נשיאכם הדגול הוא שפרץ את הדרך. מצריים הגדולה, הגאה, העתיקה, שהיא מנהיגת העולם הערבי וחלק בלתי נפרד ממנו, רושמת עתה דף מהיר חדש בהיסטוריה שלה, בת שבעת אלפים השנים.

אני יודע שאינכם רוצים בהסכם נפרד, וגם אנו איננו רוצים בו. הבה נצעד קדימה ביחד, שני עמים עתיקים ושוחרי שלום, כדי להשיג את השלום הגדול, הכריז, אשר ישים קץ למלחמת מאה השנים, ואשר יוליד שותפות חדשה של כל מי שפחתה העמים השמיים, ובכללה העם הישראלי והעם הפלסטיני.

אסיים במילים בנות האלמות של גדול לוחמי ישראל, ששפר דם כה רב, עד כי נמנע ממנו לבנות את בית המקדש:

„מי האיש החפץ חיים / אוהב ימים לראות טוב / סור מרע ועשה טוב / בקש שלום ורדפוהו.“

במשך שלושים שנה רדפנו שנים, והנה הוא בהישג ידינו. הבה ניאחז בו ואר נרפה ממנו!

* הכוונה הייתה למשה שמיר, שהרעיש באותו יום עולמות נגד סעיף זה.

קולנוע

אותם. „שמרגי ובעל דעות קדומות.“ זק אלברטו מוראביה, מגדולי הסופרים של איטליה, ואחריו קולות רבים מאותו הסוג. תופעה שהיא בעצם צפויה למדי בארץ המגף, שבה הביקורת מבלבלת לא פעם בין הערכים הדיאלקטיים של סרט לערכיו האמנותיים או האנושיים.

חשש ממהומות. מצד שני, היו גם קולות רבים של התפעלות. נשיא איטליה, סאנדרו פטריני, טען שזו בבואה אמיתית של ארצו, והסוציאליסט, ג'וליו אנדראוטי, ראש הממשלה, הוסיף שלדעתו, „זהו סרט המעורר מחשבה רבה, להבדיל מסרטיו האחרונים האחרים של פליני.“

הטלוויזיה האיטלקית לא ידעה בדיוק מה לעשות עם הפיל הלכן הזה שבידיה. החשש ממהומות באווירה האיטלקית העכירה, גרם את החית הקדמתו של הסרט, בחודש נובמבר, כפי שנקבע מראש. הלחץ הציבורי הביא לחווה הפצה עם החברה הצרפתית גומו, אבל לכל העיסקה התייחסות מעין תחושה של אי־רצון.

הסרט אמור היה להיות אחת האטרקציות העיקריות של פסטיבל הסרטים בברלין. ביום השלישי לפסטיבל נודע שהוא לא יוצג כלל. כמה ימים לאחר מכן, נפורצה לפתע שמועה, שהסרט יוצג בכל זאת, לא במסגרת הפסטיבל, לא בשעה היעודה,

וארן באיטי כהורגן מיליונר ב„השמיים יכולים לחכות“ בריחה מן המציאות

לוח מחאה רמים והפרחת סיסמות שוא אל החורבן. העצמי. מאידך גיסא, זה יכול להיות גם וידוי אישי של פליני עצמו. מעין תיאור בראי עקום של עבודת אמן חוקק לאחרים כדי להגשים את יצירותיו ונאלץ להתמודד עם אלפי בעיות שאין בינו לבין האמנות ולא כלום.

אבל, מעל ומעבר לכל דבר אחר, זהו גאון האיש של פליני על כל מבקרי ריו ומקסרגיו. בשנים האחרונות נשמעו שוב ושוב הסברות, כי הוא נקבר מתחת להוד התפאורות שבסרטיו, ושהסתר מאחורי מראה אחים כדי להגשים את יצירותיו לו מה לומר. „קחו ממנו את מכונת האולפנים המורכבת ואת מישחקי התענועים של האולפן ויפשוט את הרגל.“ טענו מבקרי. ובכן, בסרט זה שעלה כמיליון דולר בלבד (חלק קטן מן העלות הממורצת של סרטיו האחרונים), סרט שאין בו אפילו תפאורה סוריאליסטית אחת, מאחר שהוא מתרחש כולו בתוך אולם גדול וריק, סרט ללא שחקנים מפורסמים, פרט ל־מנצח, שאותו מגלם הגרמני באלדוויג באס, כולם חובבים שמצא פליני ברחובות נאפולי, וללא אמצעים טכניים משוכללים.

סרט זה היה יצירת המופת האחת והיחידה שהוצגה בפסטיבל הסרטים של ברלין. זוהי הוכחה ניצחת ליכולתו של פליני לחזור למעמקי הטבע האנושי, כאשר תוך דקות ספורות הופך כל גג לדמות אנושית תלת מימדית. ולבחון את המצב שבו נתונים יצורים אנושיים אלה בסביבה שבה הם נמצאים. העובדות שנמצאו לסרט פירושים רבים כליכך ותגובות מגוונות כליכך, יכולה להעיד על העובות שבו. מעניין כמה זמן יעבור עד שהקהל הישראלי יוכל להיווכח בכך.

אלא בהקרנה פרטית של מפיק הסרט. מי שרוצה כרטיסים, כך אמרה השמועה, שיילך לביתן התורכי ויבקש אותם. ואכן, הפלא ופלא, בביתן התורכי ישבו שני גברים, יחד עם מזכירת הפסטיבל, וחילקו, לפי רשימות, כרטיסים לסרט עשוי על סתרת האיטלקיות.

המון זועם. וכך, בשעה 11 בלילה, באותה היממה, אפשר היה סוף־סוף להיווכח בסיבות למהומה הגדולה. זהו סיפור חזרה של תימורת, והוא מתחיל בסינגון תי־עודי כמעט, כאילו כתב טלוויזיה יצא לעשות מישדר מיוחד על חזרה כזאת. מע־תיק התווים מספר על המסורת של אולם כנסייה שהפך אולם הקונצרטים, הנגנים נכנסים בהדרגה ומספרים בזה אחר זה, למצלמה, על מעלות הכלים שלהם, נציגי האיגודים המיקצועיים משליטים סדר, ה־מנצח בא, החזרה מתחילה. האווירה מת־להטת בהדרגה שעה שהנגנים טוענים כי כניעה לדרישות המנצח אינה תואמת את ההסכם המיקצועי שלהם. להרצעת הרוחות נקבעת הפסקה, הזדמנות נוספת לסקירת הנוף האנושי, ואחריה מתפרצת המהפכה במלוא עוזה. המנצח מגלה המון זועם המשיך עליו כדורי בוך (או אולי צוואת), כתובות גדולות על הקיר מהגנינות, במיקר־רה הטוב, את המנצח ללכת הביתה, כאשר אינן מבטיחות לו את הגורל האיום שנועד לכל העריצים. חלק מן המוסיקאים רוצים להמליך במקומו מטרונום, חלק אחר צועק שהוא רוצה חופש מוחלט, ולא יסכים להיות עבד למכונה. המהומה מגיעה לשיא ואז מתחיל להסתמן סדק קטן בקיר האולם. הסדק גדל, האדמה רועדת, הטיח נופל מן התקרה, ואז תחת מהלומת מחץ מתנפץ קיר אחד וחור גדול נבקע בתוכו,

(המשך מעמוד 55)

בנאמני באיטי, כאלה שעבדו עימו בעבר ונותנים בו אמון כמעט עיוור, ג'ק וארדן, דיאן קאנון צ'אלס גרודין וג'ולי כריסטי, שהיתה חברתו של באיטי במשך שנים ארוכות.

המוות אינו קיים. אם טוב או רע הסרט, על כך בוודאי עוד ייאמר הרבה על־ידי הביקורת. אלא שעניינו האמיתי אינו באיכותו הקולנועית, אלא בהלך־הרוח שהוא מסמל בחברה האמריקאית. יותר ויותר סרטים בשנים האחרונות, זוכים בהצלחה גדולה, כאשר הם מערבים את הכורחות שמעל לשליטת האדם.

מגרש שדים ואותות משמיים שהפתידו את הקהל עד מוות, מקבלים כאן את תשורה הנאותה. מישפט המפתח החוזר בסרט של באיטי שוב ושוב הוא: „מה שנכתב, הוא אשר יהיה.“ ומאחר שמדובר בקומדיה רומנטית שבה הכל מסתיים על הצד הטוב ביותר, ברור שמה שנכתב הוא דווקא טוב. אומנם אין אפשרות לשנות את הכתוב, אבל גם לא כדאי לעשות זאת.

תכונה אחרת שהסרט מצטיין בה: בריחה מן המציאות. באיטי אינו טועה הרבה כשהוא אומר: „הבה נודה באמת, הסרט הצליח מפני שהוא אומר לצופה כי המוות אינו קיים.“ זוהי שיבה אל התקופה הטובה, אותה תקופה שבה נכתב הנושא לראשונה, שבה הוליווד התמחתה במכירת סר־כריות על מקל, והומינה את הצופים להאמין במציאות ורודה על המסך, שנועדה להשיכח מציאות אפורה מחוצה לו.

אומנם, כשהסרטים היו עדיין בשחור לבן, נדמה היה שמה שמתרחש על הבד הוא באמת קצת מופלא וקצת לא נתפס. הצבעים הטיבעיים והאווירה הריאליסטית מקשים קצת על עושי הכשפים שמאחורי המצלמה. אבל כשהקהל רוצה להאמין ב־כשפים, שום דבר אינו יכול למנוע זאת ממנו.

סרטים

סרט כאינטרמצו

יש טוענים שחזרת תימורת הוא סירטו הפוליטי הראשון של פדריקו פליני. לגבי מי שהאדם, כפרט, עמד תמיד בראש מעייניו, זה שינוי מהותי בקו המחשבה. אבל דווקא אלה הסבורים כך זועמים על פליני. במשך שנים האשימו אותו כי אינו ער די הצורך לבעיות הסוציאליות והחברתיות של התקופה, שהוא מסתגר בעברו הפרטי ובתוך מיתוסים ציוריים, במקום לנגח את המיסוד. והנה עכשיו הוא עושה סרט המכנים אותו, את מנגחי המיסוד, למבוכה. את הסרט הזה עשה פליני כאינטרמצו, שעה שהמערבה שלו נגד בוב גוצ'יונה, המוֹלֵל של שבועון העירום רבי־התפוצה פנטהאון, נכנס למבוי סתום. גוצ'יונה רצה לממן את סירטו של פליני, עיר הנשים, אלא שדרש ממנו לצלם את הסרט באנגליה, עם שחקנים אמריקאיים. פליני סרב, הוויכוח התלהט, ואז נאלץ גוצ'יונה להת־פנות לוויכוח קודם, הקשור לסרט אחר ש־הפיק, קליגולה, והניח לנושא של פליני להתקרב קצת.

הרחף החיוני. בינתיים, באה הטלי־וויה האיטלקית והציעה לפליני לעשות עבורה סרט. פליני התכונן סביבו, בפורענות המשתוללת באיטליה, בחיסולי חשבו־נות מימין ומשמאל, וכדבריו, הרגיש אחוז אותו הרחף החיוני להתמודד עם רוחות רפאים הרודפים אותו, ואינם נותנים מנוח עד אשר הם הופכים סיפור ולאחר מכן סרט. „יצירותיו.“ ממשיך פליני ואומר, „היא כמו מחלה שהתרופה היחידה לה היא היצירה עצמה.“

המפיק של פליני בסרט זה, לאו פסקא־רולו, נותן פירוש מדויק יותר לסרט. פליני עשה אותו, לדבריו, בהשפעת רצח אלדו מורו, והסרט אינו אלא אלגוריה על התווה ובוהו שהביאו למעשה קיצוני שכוה.

מבלי לתת לכך אישור רישמי, דאג פליני לעשות את הסרט כמעט בהחבא. הוא צולם במהירות בלתי רגילה עבורו (ארבע שבועות), ללא כל הקדנבל שמלות את הפקותיו בדרך־כלל באמצעי התיק־שורת, ולפני שהביא את המוצר המוגמר לעיני הקהל, הראה אותו לכמה מן המנייגים הפוליטיים של איטליה. כאן דווקא נתקל באותם חוגי שמאל, שחקפו אותו קודם לכן על אדישותו, בביקורת החריפה ביותר. „לסרט הזה חסר מוסר השכל“, טען פיאטרו אינגראנו, קומוניסט שהוא יוֹ־שבראש הפלמנט שם. „הדברים הם הרי בה יותר מורכבים מכפי שמר פליני מציג